

20 אין לכם לב?

העובדה שאין מספיק תורמי איברים היא רק הבעיה הראשונה של מערך ההשתלות בישראל / שרית רוזנבלום

המצב: קריטי

שרית רוזנבלום

שילוב של חוק קשות, הסברה לקויה, תקציבים נמוכים וחילוקי דעות בין האחראים על התחום - מותיר את החולים הממתינים להשתלה בישראל עם אחת משתי אופציות ריאליות: למצוא תורם חי מתוך המשפחה, או לרכוש על חשבונם, ללא סיוע של קופות החולים, איבר בחו"ל שמחירו עשוי להגיע למאות אלפי שקלים. ומי שאין לו כסף או תורם ימשיך לחכות בתור, בתקווה שיישאר בחיים עד הניתוח.

כתבה חמישית בסדרה

צילום: נטי אימניס

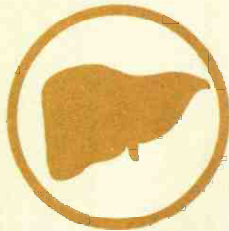

קשר
השתילה

שדד ללה!

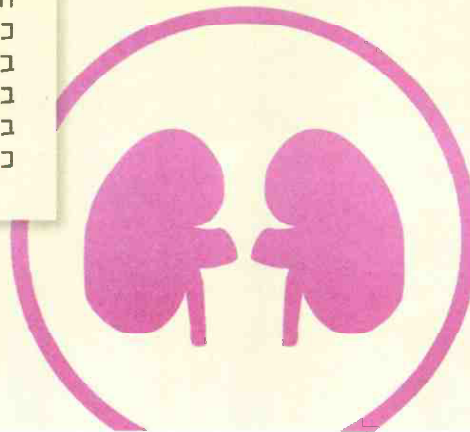
27.38x33.99	3/5	22	עמוד	7 ימים	11/2013	39559053-9
40236 תרומת איברי -						

כבד: 164

בשנת 2006 המתינו **768** חולים להשתלה. בינואר 2013 הגיע מספרם ל-1,114. מספר החולים הסובלים מאי־ספיקת כליות סופני ונמצאים בטיפול דיאליזה עלה בשני העשורים האחרונים ב־250 אחוז, ועומד כיום על כ־**6,000** איש

ממתינים להשתלות: כליות: 755

מספר הממתינים להשתלת כליה עלה בשנים מאז חקיקת החוק ב־40 אחוז. מספר הנפטרים בהמתנה להשתלה עלה ב־50 אחוז. מי שמעוניין להשיג לעצמו כליה בחו"ל ישלם עד **250** אלף דולר

בישראל לתרום איברים. רוח של המרכז הלאומי להשתלות, שפורסם בפברואר השנה, מצביע על ירידה של 36 אחוז מאז השנה שעברה בהסכמת המשפחות שיקדיהן נפטרו לתרום את איבריהם להשתלה.

בשנת 2012 עמד מספר המשפחות שתרמו איברים על 57 בלבד, לעומת 89 בשנה הקודמת. רק מחצית מהמשפחות שירידיהן והגדרו במצב "מחמת מחוז" הסכימו לתרום. שיעור רי הסירוב לתרומת איברים בישראל (העומרים על 50 אחוז) גבוהים משמעותית מהמקובל במדינות אחרות, בהן צרפת (32 אחוז) סירוב, איטליה (31 אחוז), ארה"ב (22 אחוז), ספרד (17 אחוז), אירלנד (8.2 אחוז) והונגריה (4.3 אחוזים בלבד). דוח עולמי שפורסם בשנת 2007 גילה כי ישראל היא המדינה השלישית בעולם בשיעורי הסירובים לתרומת איברים. הנימוק השכיח ביותר לסירוב הוא מניעים דתיים.

"יש הרבה יוזמות ופעילות שנועדו להעלות את שיעורי ההסכמה לתרומת איברים, אבל הסטטיסטיקה עדיין לא מספיק טובה", מודה יו"ר המרכז הלאומי להשתלות, פרופ' רפי ביאר. "כ־70 עד 80 אחוז יסכימו לתרום, נהיה מרוצים".

"עדיין אין הסכמה בציבור לנושא של השתלות איברים", אומר פרופ' מרדכי קרמר, מנהל מערך הריאות במרכז הרפואי רבין (בילינסון והשרון). "בשלב מסוים, אחרי חקיקת חוק ההשתלות, שהסדיר את נושא ההשתלות וכקבע תמריצים לתורמי איברים, חשבנו שהיתה התקדמות, אבל למעשה לא השתנה כלום. המבחן הסופי הוא כמה השתלות אתה עושה בשנה, כמה חולים אתה מציל. בשורה התחתונה שום דבר לא השתנה, לכן החוק לא עשה את העבודה. הוא הקל בדברים מסוימים והחמיר באחרים. נסך הכל נשארו בדיוק איפה שהיינו".

אבל הרתיעה הטבעית של הציבור מתרומת איברים היא רק פן אחד של הבעיה. המדינה פשוט לא הבינה שיש צורך במהפך כולל ואמיתי, מעדיים מומחים רבים בתחום. מהפך שמחיל בחינוך ובמסעות הסברה, נמשך בגיוס רבנים ואנשי דת בעלי שם – שיצהירו כי הם בעד תרומת איברים וישפיעו על הנכר. נות לתרום בקרב הציבור המסורתי, ומסתיים בשינוי יסודי של השיטה שבה מתקבלות ההסכמות לתרומות כאלה.

לפני שנה נחשפו ברוח מבקר המדינה ראו, מיכה ליברני שטראוס, שורה של בעיות וכשלים בנושא תרומות איברים להשתלה. המבקר המליץ לשקול מחדש את הנוהג לקבל גם את הסכמת המשפחות לתרומת האיברים לאחר המוות, וקרא לגבש תוכנית לאומית למיזמי פוטנציאל ההשתלות. עד היום טרם גובשה תוכנית כזו.

"במרכז הלאומי להשתלות לא אוהבים את המילה 'מצר קה', אומר בכיר באחד מבתי החולים. "במקום זה מעדיפים לרדב על הצלחות, זאת, למרות שההצלחות ספורות ושהמילה 'מצוקה' משקפת היטב את המצב. אי־אפשר להסביר לציבור

שלא להשתלה. הסיכוי שיקבלו כליה בישראל נמוך: רק כ־60 עד 80 חולים בשנה, המצויים ברשימת הממתינים להשתלות של משרד הבריאות, זוכים לקבל תרומת כליה מן המת. כל השאר נאלצים לסמוך על חברים ובני משפחה שיתרמו עבורם איבר מגופם. אלה שמצליחים לגייס סכומי עתק, של מאות אלפי שקלים, נוסעים לקנות כליה מתורם חי בחו"ל. מי שאין לו קרוב משפחה או חבר מסור, או הרבה מאוד כסף בצד, נאלץ לחכות.

המצב דומה, ואפילו חמור יותר, אצל חולים חוקקים להשתלת של איברים אחרים: חולי לב, כבד וריאות, אשר רובם אינם יכולים להיעזר במכוונת שיארכו את חייהם. כמאה חר לים כאלה ימותו מדי שנה במהלך ההמתנה לתרומה, שהיתה יכולה להציל את חייהם.

"יש הרבה חולים שחוקקים להשתלת לב, אבל בתנאי המי חסור הנוכחי אנחנו משתרלים להיות מצאתיים", אומר ד"ר בני מרליון, מנהל היחידה להשתלות לב וריאות בבילינסון. "אין טעם לנפח את הרשימות סתם. אנחנו פוסלים חלק גדול מהחולים בלידת ברירה מלבנתחילה, פשוט כי אין להם סיכוי לקבל איבר".

בריקת "יריעות אחרונות" מגלה כי למרות מאמצים נקר דתיים שכועזו בשנים האחרונות כמטרה להגביר את מספר תרומות האיברים בישראל, התמונה בתחום זה נותרה עגומה. כתבה חמישית בסדרת "המצב: קדיש" מסתמכת על עדויות של חולים, מנהלים ורופאים בכירים המספרים על חולים הממתינים לשוא במשך שנים לתרומה שלא מגיעה. על תק ציבים נמוכים מדי המופנים למערך האחראי על גיוס התורמים ועל פתרונות חוקיים מבחינה רפואית למחסור הכבד באיברים.

הם מפחדים

מאז ומתמיד היה קיים בארץ ובעולם מחסור באיברים להשתלת. המחסור נובע בראש ובראשונה מהסירוב של הציבור

לש פעמים בשבוע מתהבר ו', בן 25, למכונה שמחזיקה אותו בחיים. שתי מחטים עבות מוחרות לווריד הימני שלו. ררך אחת יוצא הדם אל המסננת הגדולה, שמגנה אותו מרעלים. ררך השנייה מחזור הדם המסונן אל גופו.

מאז שלקה ו' באי־ספיקת כליות סופנית – הגדרה הקובעת ששתי כליותיו אינן מתפקדות כלל – הוא הפסיק לעבוד ומבלה את רוב שעות היום בשינה. תקי וותן היחידה לחזור לחיים רגילים היא באמצעות השתלת כליה, וכזו – אין נמצא.

כבר שנים יודע ו' שהכליות שלו בסכנה. מחלה תורשתית העוברת מרוד לרוד במשפחתו גורמת להרס הכליות של הטובלים ממנה בגיל צעיר. סבא־רבא שלו נפטר ממנה בגיל 27, סבו נפטר בגיל 36. אמו וחמישה מאחיה חלו ועברו השתלות.

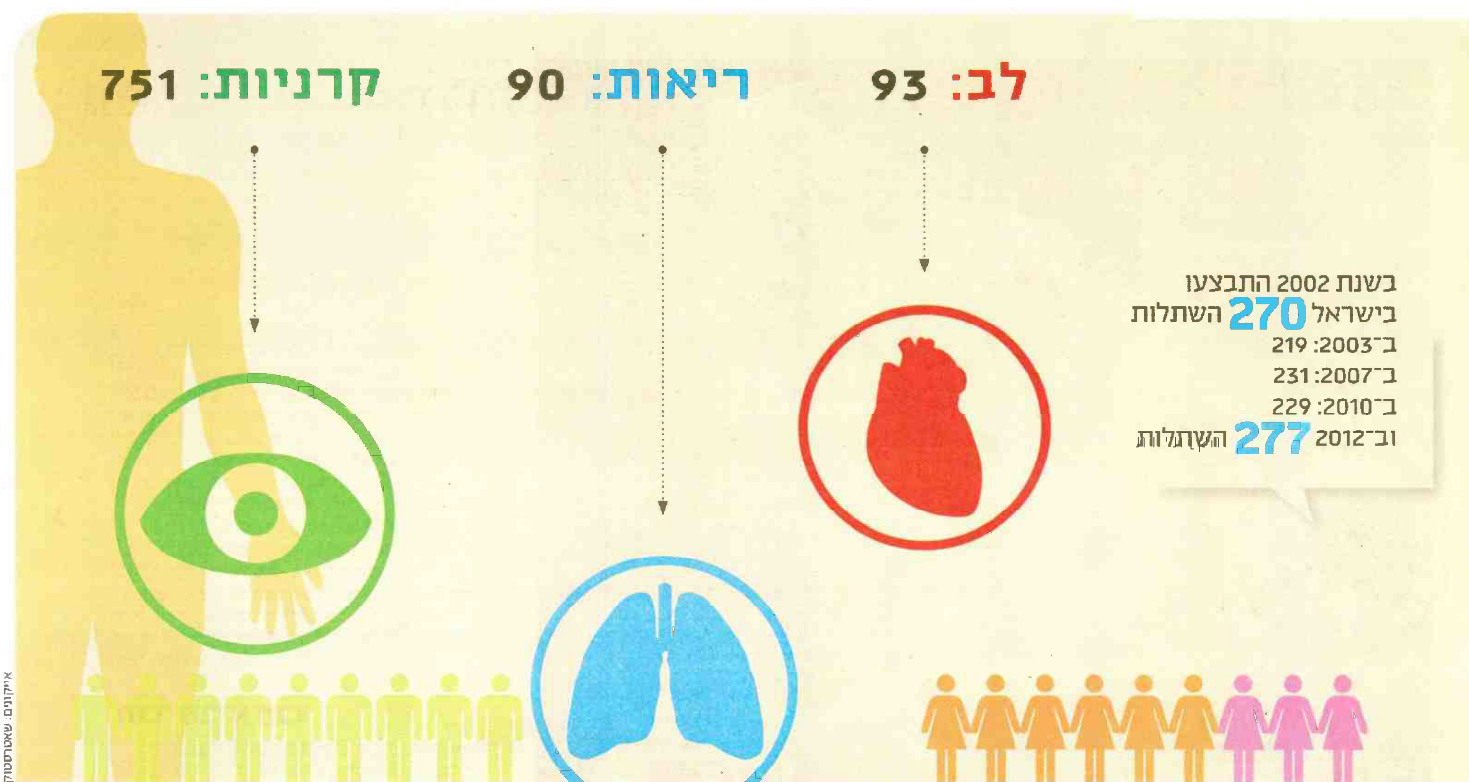
המחלה הקשה המשיכה ופגעה גם ברר הרביעי במשפחה: מבין בני המשפחה, רבים נושאים את הגנ הגורם לה. אחד האחים עבר לפני שנתיים השתלת כליה, שתרם לו חבר. כעת ממתין ג' ר להשתלה שתושיע אותו.

אבל המצב בישראל, כך למרו' ובני משפחתו הקרובה על ברשם, לא מביא איתו שום תקווה בתחום הזה. מבין בני המשפחה שנוקפו עד היום להשתלה, רק אחד קיבל כליה מתורם ור שנפטר בישראל. שלושה נוספים קיבלו כליות מחברים ומבני משפחה שהגייסו ותרמו עבורם את היקר מכל – איבר מגופם. עוד שלושה עברו השתלת כליה בחו"ל.

יחד עם ר ממתינים בימים אלה יותר מ־750 חולי כליות בר

עמוס כנף, יו"ר עמותת מושתלי הכליה: "מדינת ישראל מסירה מעצמה כל אחריות לקסטרופה הנוכחית. במקום לפתור את הבעיה המהותית, הבסיסית, של מחסור באיברים, לוחצים על החולים לייצר פתרון בעצמם"

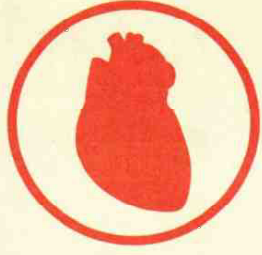

בשנת 2002 התבצעו בישראל **270** השתלות ב-2003: 219 ב-2007: 231 ב-2010: 229 וב-2012 **277** השתלות

קרניות: 751

ריאות: 90

לב: 93

המגיע שעמד בבסיס החקיקה היה הרצון למנוע סחר באיברים. הגם שמדובר במהלך מוסרי וראוי, בפועל לא הורחב מעגל התורמים בישראל, והחולים נותרו בפני שוקת שבורה. גם האופציה האחרונה שנתרה להם להצלת חייהם – נחסמה. החולים ובני משפחותיהם מחו בתוקף על האמור בחוק. הע"מ מתה הישראלית למושתלי כליה ומטופלי ריאליות אף הגישה ביולי האחרון עתירה לבג"צ, בבקשה להיבן את המדינה לבטל את הסעיף בחוק ההשתלות האוסר על מימון ההשתלות בחו"ל, אולם העתירה נדחתה.

"חוק ההשתלות יעשה עולל נורא לציבור החולים", אמר עמוס כנף, יו"ר העמותה ומושתל כליה בעצמו. "חסמו את האפיק האחרון שעמד לרשות מי שזקוק להשתלת כליה ופוצצו את יחידות הריאליות בחולים. לפתוח היום מכוון ריאליות זה עסק רווחי מאוד".

לא רק החולים טוענים כי החוק החדש גרם יותר נזק מתור עלת. "חוק ההשתלות הוא שעורריתי, משום שהוא מחייב את המדינה לנהוג בחו"ל על פי חוקי מדינת ישראל", טוען ר"ר אורי פרישמן, מומחה למדיניות בריאות. "זה כמו שנחייב את האזרחים שלנו לנהוג באנגליה בצד שמאל של הכביש, כי כך מקובל אצלנו. החולים הישראלים הופקרו לנפשם. זו התנהגות שמציבה סימן שאלה גדול מעל האינטרסים של מי שעמד מאחורי חקיקת החוק הזה".

פרישמן, שהיה מועמד בעבר לתפקיד מנכ"ל משרד הבריאות, הוא אחד הרוסאים היחידים במדינה, שמוכנים להתכנסא בפומבי בעד קניית איברי אדם בעבור כסף, או כפי שהוא מכנה את זה: "תורמה בעד תמורה". "אין שום בעיה לשלם עבור איבר גוף, בתנאי שהדבר נעשה בין מוכר מרצון לקונה מרצון, בשקיפות ובתום לב", הוא אומר. "אני מציע להקים מערכת שתאפשר מעבר של איברים בין מוכר מרצון לקונה מרצון. המוכר יאמר כמה הוא רוצה, ייברקו הכשירות הפיזית והנפשית שלו ומגיעו לתרומה, ובמדיה שיימצא כשיר וייתברר שהוא מוכר

שהקצתה להם המדינה בשנים האחרונות היה רל: כמיליון שקל בשנה בלבד.

"חוק ההשתלות היה אמור להקציב לנו סכום של חמישה מיליון שקל לשנה לצורך הסברה, אבל רגע לפני שעבר בכנסת הסעיף הזה נמחק", אמר בכיר במרכז הלאומי להשתלות. "בס" כום שיש לנו אנתנו משתדלים לעשות את המרב, אבל זה עדיין מעט מאוד. זה לא מספיק, למשל, להיכנס בצורה אינטנסיבית למגזר הערבי והרוסי. אנתנו מנסים לעודד את המורעות בכל דרך אפשרית, אבל אנתנו מאוד עניים". פרופ' רפי ביאר מאשר: "אין ספק שמסע הסברה מתקוצב היטב היה יכול לעזור, אבל הועמדו לרשותנו תקציבים רלים. נראה שהמצוקה הכללית במערכת הבריאות דוקה את הנושא הזה הצידה".

מבוקש חי או מת

מטפחו הנמדד של ההרומות מן המת שולה את החולים, ואת הצוותים הרפואיים המבקשים לעזור להם, לחפש חלו" פת. האלטרנטיבה העומדת כיום בפני מי שזקוקים לתרומת איברים היא לקבל תרומה כזו מתורם חי. מדובר בעיקר בחולי כליות. אמנם גם חולי כבד יכולים לקבל תרומה מחי, אולם זוהי פרוצדורה פחות נפוצה. חולי לב וריאות אינם יכולים, מטבע הדברים, להיעזר בכל חלי. בעבר הלא רחוק יכלו ישראלים שזקוקים להשתלה לעבור אותה בחו"ל, בין אם מתורם מת, באמצעות ארגון ההשתלות האירופי, ובין אם מתורם חי, במדינות שונות שבהן מכרו תיש" בים עניים את כליותיהם לורים. אולם בשנים האחרונות נחסמו שני הערוצים הללו כליל. מדינות אירופה הפסיקו להעביר לי" ישראל איברים להשתלה, מאחר שלא היו לנו איברים לתת להן בתמורה. ואילו חוק ההשתלות, שנחקק ב'2008, מנע מקופות החולים ומהמבטחים הפרטיים לממן ניתוחי השתלה מתורמים חיים שנערכו בחו"ל.

עד כמה תרומת איברים חיונית, בלי להציג בפניו את התר צאות של המחסור הקשה באיברים: את החולים הגוססים, את מכוני הריאליות העמוסים, את המצוקה והיאוש התהומי של מי שמחכה לתרומה שנים. התנגדות אנשי המרכז הפרטים כזה, מונעת ממי שאמור להסכים לתרומת איברים להבין עד כמה התרומה שלו חשובה".

אחת הבעיות הקשות ביותר, שמונעת כבד שנים את הר" חבת מעגל תורמי האיברים, היא שיטת גיוס התורמים הפר טנציאליים. ההצדחה כי אדם מוכן לתרום איברי מבוססת בישראל על חתימתו על כרטיס תורם, שבו נכתב אילו איברים הוא מוכן לתרום. כדי לתתם על כרטיס כזה צריך להצטרף כאופן אקטיבי למאגר התורמים הפוטנציאליים. נכון להיום מחזיקים כ'700 אלף ישראלים, פחות מעשרה אחוזים בלבד מהאוכלוסייה, בכרטיס תורם איברים, אבל גם כך לכרטיס הזה אין משמעות רבה: אם מי שמחויק בו נפטר ומשפחתו מתנגדת למתן האיברים, התרומה לא תבצע.

ספרדי כפול

אחת הרכים האפשריות להגדיל את מספר התורמים היא שינוי מודל ההסכמה לתרומה, כך שיגדיל מצד אחד את הנגי שות לתורמים פוטנציאליים ומצד שני יצמצם את האפשרות להתנגד לה. אחת המדינות שעשתה את השינוי הזה בהצלחה היא ספרד, שבה עמד לפני שלושה עשורים שיעור תרומות האיברים מהמת על 14 תרומות בלבד לכל מיליון תושבים. בתוך שלושה עשורים עלה שיעור התרומות רשמית והוא עומד כיום על 35 תרומות לכל מיליון תושבים – השיעור הגי בזה בעולם.

אך התרחש תנס הזה: התשובה לכך מורכבת מרישימה של צעדים רבים ומשמעותיים שנקטה המדינה, ובראשם שינוי בחוק הספרדי שחל ב'1979, אשר קבע כי כל אזרח הוא תורם איברים פוטנציאלי, אלא אם כן הוא או בני משפחתו הביעו את התנגדותם לכך במפורש. נוספו לכך הקמת מנגנון ארצי לתרומת איברים, המבוסס על מערך נרחב של מתאמי השתלות שהם ברובם רופאים, יצירת תוכנית הסברה לבתי החולים, השקת מסע הסברה ציבורי נרחב ומתמשך והקמת קו חם, הנותן לציבור הספרדי מענה סביב השעון לשאלות הקשורות בנושא. גם בישראל נעשו בשנים האחרונות ניסיונות רומים לגייס את הציבור, אולם אלו היו מועטים ולא מספיקים. בשנת 2011, נקבעת מסע פרסום מוצלח של המרכז הלאומי להשתלות, תתמו עשות אלפי אזרחים על כרטיס תורם. מבצע שנערך ביום הבחירות האחרון לכנסת, שבמהלכו הותממו בוחרים בבתי ספר שבהם הוצבו קלפיות, הביא 32 אלף חותמים נוספים. למרות החשיבות העצומה שיש למבצעים כאלה, התקציב

ד"ר אודי פרישמן, מומחה למדיניות בריאות: "חוק ההשתלות הוא שעורריתי. החולים הישראלים פשוט הופקרו לנפשם. זו התנהלות שמציבה סימן שאלה גדול מעל האינטרסים של מי שעמד מאחורי חקיקת החוק הזה"

צילום: יוסי יונג'ור

בזמן השתלה. ברוב' חור וצוותו בביתוח

את הכליה מרצונו החופשי. אין סיבה שהעסק הזה לא יקרה."

פרופ' יעקב (גיי) לבניא, מנהל היחידה להשתלות לב בשיבא ויו"ר ועדת השתלות הלב והריאות במרכז הלאומי להשתלות, שהוביל בשעתו את ההתנגדות לסחר האיברי המשוגש מגנירונים למוות כסין, מתנגד בתוקף להמ"שך מימון ההשתלות מתורמים חיים בחו"ל. "אסור לפתור את מצוקתו הכלכלית של אדם בכך שנאלץ אותו למכור את איבריו", אומר פרופ' לבניא. "זה לא מתקבל על הדעת משום בחינה, מוסרית או רפואית."

פרט לבעיה האתית הקשה, טוען פרופ' לבניא, עסקה כזו גם לא מביאה לתורם תועלת כלכלית. "עשרות מח' קרים שבוצעו באיראן, שהיא אחת המדינות הבוררות בעולם שמאפשרות סחר באיברים מהחי, גילו שלא רק שמצבם הכלכלי של התורמים לא השתפר, הוא אף הורע. אבל אסור לאף חברה ללכת שבי אחרי האומללות של אותם חולים הווקים להשתלה ולאפשר לגליוציה של סחר באיברים."

חבר מביא חבר

כרי להמשיך לקיים את תרומות הכליה מן החי מצאה המדינה פתרון חדש, אך שגוי במחלוקת: עידוד בני מש' פחתם וחבריהם של החולים לתרום עבורם את האיבר הרוש להם. אדם שמעוניין לתרום איבר מסיבות אל-טראדיטיות, צריך לעבור ועדה מיוחדת, שתאשר כי הוא מבין את ההתחייב לו וכי התרומה נובעת ממניעים טהורים, ולא מתבצעת עבור תשלום, למשל.

בי"ב 2012 התבצע רוב השתלות הכליה (108) בישראל ומיעוט השתלות הכבד מתורמים כאלה. אותם רופאים שמתנגדים בתוקף לסחר באיברים, בין השאר בטענה שהוא עלול לפגוע לדעה בכריאתם של התורמים וכי כולתם לעבור, דווקא תומכים ברעיון התרומה האלטי רואיסיטי.

"השתלה מן החי היא פתרון יעיל וזמין, אבל עדיין היא ברירת מחולל מכיוון שאין מספיק איברים", אומר ד"ר בועז תרמור, המשנה וממלא מקום למנהל המרכז הרפואי רבין ויו"ר ועדת השתלות מן החי בבית החולים. "בהשתלה מן החי אנחנו מסכנים שני בני אדם, הן את התורם והן את הנתום, שצריכים לעבור תהליך של הר' דמה וניתוח, וגם לעמוד בנושא ההתאוששות. הסיכונים אמנם קטנים מאוד, אבל הם בהחלט קיימים."

לדברי רופאים בבילינסון, בית החולים המוביל בתחום השתלות האיברים בישראל - אשר חרט על דגלו את קידום התרומות מן החי, ונחל בשנים האחרונות הצלחה בתחום זה - השתלה מקרוב משפחה או חבר היא הדרך היחידה לפתור את מצוקת הכליות הנוכחית. "זה פוט' נציאל של תורמים שלפחות תיאורטית הוא אינסופי", מסביר פרופ' איתן מור, מנהל מחלקת ההשתלות של בית החולים. "אנחנו אומרים לכל חולה שמגיע אלינו, 'תביא תורם, לא משנה מה סוג הרם שלו. אנחנו כבר נמצא למי

בשל המצוקה הוחלט לאחרונה לקחת איברים להשתלה מתורמים שסבלו לפני מותם מויהומים חריפים. החלטה נוספת שעומדת בעת על הפרק היא שימוש באיבריהם של חולי סרטן שהחלימו. עד היום היו איבריהם פסולים, מחשש שתאים סרטניים יעברו לגופו של המושתל

יד שנייה במצב רע

בניסיון להתגבר על המחסור החמור במספר האיברים להשתלה, מתפשט מערכת הבריאות בישראל פתרון יצי' רתיים, גם לא תמיד מיטביים. תרומת ריאות יקרה מחו' לקת בין שני חולים, למרות שסיכויי הצלחה טובים יותר כשמשתילים כאותו חולה שתי ריאות ולא אחת.

פתרון נוסף, שבו נעשה בארץ שימוש ברוח לב, הוא השי' תלת לבבות מלאכותיים, המסייעים בפעילות הלב החולה, עד להשגת תרומת לב. בישראל חיים כיום כמה חולים שבי' גופם פועלים לבבות מלאכותיים כאלו כבר כמעט עשרה. השתלה של הלב, המתמחים במלאכה העדינה המורכבת של החלפת לב חולה בכריא, מוצאים את עצמם לאחרונה עוסקים יותר יותר בחייט סוללות. על כל חולה שמקבל לב אנושי, שניים מקבלים לבבות מלאכותיים.

"היתרון הגדול של הלב המלאכותי, שהוא זמין על המדף", אומר פרופ' רן ערבות, מנהל המערך לניתוחי לב וחדה בבילינסון. "הוא נותן איכות חיים מצוינת החולים חיים איתו טוב בסך הכל. הבעיה שהוא לא מתאים למי: המועמד המתאים להשתלה כמו צריך להיות הרופא של עצמו, לדעת איך מחליפים בטירות ומתי צריך לקרוא לעזרה."

גם מעגל התורמים הפוטנציאליים הודחב מאוד בשנים האחרונות: אם בעבר בלקחה תרומת איברים רק מתורמים צעירים, שהסיכוי להישרדות האיבר שלהם בגוף החדש היה גרול יותר, היום נשלחים בישראל איברים לאתר המוות גם מתורמים המוגדרים "גבוליים", בהם מבוגרים מאוד.

לאחרונה אף הוחלט לקחת איברים להשתלה מתורמים, שסבלו לפני מותם מויהומים חריפים. החלטה נוספת שע' מדת כעת על הפרק היא שימוש באיבריהם של חולי סרטן שהחלימו. עד היום היו איבריהם פסולים, מחשש שתאים סר' טניים שנתורם באיבר הנתרם יעברו אל גופו של המושתל.

• לתתימת על פרטים תורם איברים ניתן להתקשר ל-6262.

להתאים אותו."

אבל החולים לא תמיד מקבלים בהבנה את המציאות הזו, שמחייבת אותם למצוא תורם ככוחות עצמם. "מדינת ישראל מסירה מעצמה כל אחריות לקטסטרופה הנוכ' חית", אומר עמוס כנף, יו"ד עמותת מושתלי הכליה. "במ' קום לפתור את הבעיה המוחתית, הבסיסית, של מחסור באיברים, לוהצים על החולים לייצר פתרון בעצמם."

"המצוקה הרגשית שבה נמצא התורם הפוטנציאלי לא פחותה מהמצוקה הכלכלית של תורם חי במדינה זרה", מוסיף בכיר במערכת הבריאות. "להפעיל לחץ רגשי על חבר או קרוב משפחה לתרום איבר מגופו, זה לא יותר מוסרי מלקנות כליה מתורם זה שזוקק לכסף."

* משרד הבריאות בוחנים דרכים להעלאת התרומות

משרד הבריאות מסר בתגובה: תרומות מן המת הן מונקציה של מקרי מוות מוחי (180-200 כממוצע בשנה) ושל שיעור ההסכמות לתרומה. בשנים האחרונות נרשמה עלייה מתונה בשיעור ההסכמות והיא עומדת על כממוצע של 50 אחוז - לעומת 40 אחוז בשנים קודמות. שיעור ההס' כמות בישראל לאחר מות מוחי רומה לשיעור ההסכמות בגרמניה ובאנגליה ואף גבוהה מהנחוג כהולנד למשל.

המרכז הלאומי להשתלות מצבע בקרה שוטפת בבתי החולים, כדי להבטיח שאיתור התורמים והטיפול לשימור איברים ייעשו ברמה האופטימלית. כמו כן נעשות פעולות שונות כדי להגדיל את מספר ההשתלות בישראל. הת' כנית לקדימות בתור להשתלה הגדילה משמעותית את מספר החותמים על כריטיס תורם. המרכז להשתלות מקדם

הרצאות בבתי ספר במטרה להגדיל את המודעות בקרב צעירים, בבסיסי צה"ל ובחברות גדולות. כמו כן, את לשנה עולה קמפיין פרסומי הכולל שימוש באמצעי המדיה השונים. עוד מתקיימות פעילויות הסברה בקרב אנשי דת. חוק ההשתלות גרם לעלייה בתרומות מתורמים חיים, וקיים גידול בתורמים מתוך המשפחה. כל המידע באשר לתרומות איברים מוצג בשיקפות והנתונים מפורסמים מרוכב בפעילות בינלאומית המאפיינת את העולם המ' ערבי, הן באירופה והן בארה"ב, בשל המחסור הקיים באיברים. לאחרונה הקימה שרת הבריאות ועדה ציבורית שתבחן מודלים שונים להעלאת מספר תרומות האיברי רים בישראל. הוועדה תגיש המלצותיה לשרה בשבועות הקרובים.